

RECENZJA ROZPRAWY DOKTRORSKIEJ

ZARZĄDZANIE BEZPIECZEŃSTWEM ZRÓWNOWAŻONEGO TRANSPORTU DROGOWEGO W MIASTACH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Doktorantka: mgr Marta Edyta Kaczyńska

Promotor: Prof. dr hab. Maria Nowicka – Skowron

Promotor pomocniczy: Dr inż. Marta Kadłubek

Recenzent: Dr hab. Artur Woźny, prof. PRz

Wydział Zarządzania P.Cz.
Sekretariat

Wpł. dn. 10.11.2021

Bużej

Przedmiotem niniejszej oceny jest rozprawa doktorska napisana przez mgr Martę Edytę Kaczyńską pt.: *Zarządzanie bezpieczeństwem zrównoważonego transportu drogowego w miastach województwa śląskiego*. Promotorem dzieła jest Prof. dr hab. Maria Nowicka – Skowron, a promotorem pomocniczym Dr inż. Marta Kadłubek.

Przedłożona do recenzji rozprawa ma 282 strony i jest podzielona na cztery rozdziały. Uznać należy, że autorka spełniła podstawowe wymagania stawiane tego typu dziełom odnośnie do konstrukcji, zawartych treści oraz przejrzystości. We wstępie omówione zostały pokrótce główne założenia rozprawy oraz streszczona zawartość poszczególnych rozdziałów, które pozwoliły na zrealizowanie zamierzonych celów. Pracę wieńczy zakończeniem, w którym to doktorantka puentuje treści zamieszczone w pracy, spisami literatury, spisami tabel etc.

W pierwszym rozdziale opisano teoretyczne podstawy zrównoważonego rozwoju transportu drogowego. W podrozdziale „Transport-pojęcie i charakterystyka. Rola transportu w gospodarce” autorka podejmuje próbę zdefiniowania pojęcia transport. Zwrócić należy uwagę na ogólne zdefiniowanie pojęcia. Istota transportu jest przedmiotem rozprawy, jednakże sądzić należy, iż autorka wyjaśniła pojęcie oraz właściwie je scharakteryzowała. W podrozdziale płynnie przechodzi do określenia istoty transportu dla gospodarki, aczkolwiek brak jest szczegółowego przedstawienia nie tylko stanu faktycznego, ale przede wszystkim historii funkcjonowania transportu w Polsce (lub przynajmniej na terenach obecnego woj. śląskiego) po II wojnie światowej. Przedstawienie pojęcia transportu i skonfrontowanie

definiendum z zakresem działania na badanym obszarze wydaje się istotnym punktem. Omówienie historii rozwoju transportu po II wojnie światowej na terenie obecnego woj. śląskiego i porównanie z wybranymi (zblizonymi) obszarami w innych krajach UE (niewchodzących w skład tzw. państw satelickich ZSRR) wyraźnie ukazałoby skalę zmian, jakie zaszły w Polsce.

W kolejnych podrozdziałach opisane zostały rodzaje transportu w Polsce oraz Unii Europejskiej. W tej części rozdziału, autorka wyczerpująco przedstawiła zakres zagadnienia przedstawiając definicje poszczególnych rodzajów transportu, niejednokrotnie powołując się na funkcjonujące akty prawne w Polsce. W bardzo przemyślany sposób przechodzi z opisu podstawowego rodzaju transportu do definicji transportu multimodalnego, intermodalnego i kombinowanego, które są istotne dla przedmiotowego zakresu pracy, czyli zrównoważonego transportu drogowego. Zwieńczeniem rozdziału jest przedstawienie idei zrównoważonego transportu drogowego w Polsce i Unii Europejskiej jako wyzwania społecznego. W sposób wyczerpujący została naświetlona idea zrównoważonego transportu drogowego. Doktorantka przedstawiła genezę powstania idei oraz przeanalizowała dokładnie jej założenia. Mimo szczegółowej analizy da się zauważyć brak opisywanej koncepcji przez pryzmat Polski i UE. W tym miejscu można byłoby dokonać analizy wybranych krajów UE np.: Słowacji, Czech itp., czyli krajów ościennych lub krajów o lepszej infrastrukturze drogowej np.: Niemcy, Francja itp. Możliwym byłoby wówczas określenie poziomu rozwoju infrastruktury drogowej w aspekcie zrównoważonego rozwoju. W opinii recenzenta pozwoliłoby to na wskazanie kolejnych celów pracy, które z punktu widzenia przedmiotowego dzieła wydają się istotne (porównanie stanu faktycznego zrównoważonego rozwoju transportu drogowego w woj. śląskim z innymi obszarami UE).

Drugi rozdział rozprawy opisuje „Zarządzanie bezpieczeństwem w ruchu drogowym”. Na początku rozdziału przedstawione zostało zarządzanie oraz systemy zarządzania bezpieczeństwem ruchu drogowego. Szczegółowo przedstawiono koncepcję BRD oraz problemy, jakie funkcjonują we właściwym zarządzaniu bezpieczeństwem w ruchu drogowym. Wskazać należy, że doktorantka przytoczyła normę ISO 39001:2012.

Kolejny podrozdział zatytułowany jest „Bezpieczeństwo ruchu drogowego. Uregulowania prawne ruchu drogowego w Polsce i Europie”. Autorka w niewielkim stopniu odwołuje się do aktów prawnych funkcjonujących w Polsce i innych krajach Europy, czy ogólnie do funkcjonujących dyrektywach UE. Należy nadmienić, że analizy prowadzone w podrozdziale przez doktorantkę są bardzo wartościowe. Wykorzystanie tzw. twardych

danych związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego (analiza wypadkowości, liczba zabitych, udział pieszych itp.) zwiększa wartość pracy oraz w sposób praktyczny potwierdza przedstawiane wywody teoretyczne.

W podrozdziale tym można było zawrzeć analizę funkcjonowania wybranych kodeksów drogowych w krajach UE, których to zapisy winny być spójne. Można było porównać elementy dyscyplinujące kierowców występujące w różnych krajach. Należy zauważyć, że taryfikatory mandatów i innych kar za nieprzestrzeganie przepisów ruchu drogowego są różne dla poszczególnych krajów. Aspekt ten wydaje się interesujący dla przedmiotowego rozdziału. Wskazanym byłoby przedstawienie chronologii zmian w zakresie karania kierowców. Jest to o tyle istotne, iż środki dyscyplinujące kierowców (mandaty), czy inne środki zapobiegawcze są jednym z głównych narzędzi służb i instytucji dbających o bezpieczeństwo w ruchu drogowym.

W ostatnim podrozdziale doktorantka charakteryzuje programy wpływające na bezpieczeństwo użytkowników ruchu drogowego w aspekcie zrównoważonego transportu. W podrozdziale wymieniono szereg programów np.: *SOL (Save Our Lives)* BRD, ZEUS i inne, o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Przedstawiono głównie zakres działania oraz cele programów. Doktorantka wykazała się należyłą starannością w zakresie dokumentowania programów poprawiających bezpieczeństwo w transporcie drogowym. Elementem obniżającym wartość pracy jest brak analizy krytycznej efektów przynajmniej kilku opisanych programów. Zasadniczym aspektem realizacji danego działania jest efekt lub realizacja celów. W treści podrozdziałów doktorantka mogła rozważyć, czy cele danych programów zostały zrealizowane, jeśli tak to można było je przedstawić np.: poprzez konkretne dane *ex ante* i późniejsze *ex post*.

Trzeci rozdział przedmiotowej rozprawy to „Analiza stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego miast województwa śląskiego”. W pierwszym podrozdziale przedstawiono rozwój transportu drogowego oraz infrastruktury drogowej w woj. śląskim. Doktorantka przedstawiła dane statystyczne związane z liczbą pojazdów, liczbą wydanych praw jazdy, czy te związane z ilością rodzajów dróg, jakie znajdują się w obszarze województwa śląskiego. Atutem jest początkowe skonfrontowanie liczby pojazdów na tle całego kraju. Jednakże doktorantka mogła pokusić się o głębszą analizę rozwoju transportu drogowego w woj. śląskim. Największy rozwój infrastruktury drogowej przypadał na lata 2008-2012 z racji organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej. Można było skonfrontować dane przed 2008 r., oraz te przypadające na rok 2020. Wtedy też został by wykazany wyraźny skok w zakresie infrastruktury drogowej krajowej, czy wojewódzkiej.

Kolejny podrozdział zatytułowany jest: „Policja i jej rola w kształtowaniu bezpieczeństwa w ruchu drogowym w wybranych miastach województwa śląskiego”. Doktorantka w treści podrozdziału przytacza tzw. twarde dane dotyczące wypadków drogowych, kolizji itp. w wybranych miastach woj. śląskiego. Dane te są istotne z punktu widzenia dysertacji. Ukazują skalę problemu w zakresie bezpieczeństwa drogowego. Jednakże treść podrozdziału podejmuje wybrane zagadnienia określające rolę policji. W podrozdziale tym można stwierdzić, że przedstawione problemy nie wyczerpują w pełni opisu roli policji w kształtowaniu bezpieczeństwa drogowego w wybranych miastach woj. śląskiego.

W kolejnym podrozdziale dysertacji wskazane są „Zadania Inspekcji Transportu Drogowego na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym w miastach województwa śląskiego”. W tej części doktorantka opisuje zadania ITD z ustawy o transporcie drogowym z dn. 6 września 2001r, (Dz.U., nr 125, poz. 1371, z póź.zm), a także wskazuje zakres prowadzonych kontroli w latach 2013-2018. Autorka w sposób graficzny przedstawia dane pozyskane z Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego w Katowicach. Dane zostały przedstawione w poprawny sposób, ukazują skalę realizowanych zadań na przestrzeni lat. Wskazać należy, że ITD poza działaniami kontrolnymi realizowanymi w terenie realizuje różnego rodzaju programy edukacyjne propagujące bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Warto wskazać takie programy jak: „Bezpieczny Autokar”, „Bezpieczna Szkoła Tirka” etc. Niestety doktorantka w dysertacji nie przedstawiła tych lub podobnych programów prowadzonych przez ITD. Interesujące dla przedmiotowej dysertacji byłoby ukazanie funkcjonowanie tych programów (lub innych) w woj. śląskim i skonfrontowanie ich na tle innych województw, czy całego kraju.

W ostatnim podrozdziale doktorantka przedstawia „Aspekty środowiskowe w obszarze zrównoważonego transportu drogowego w miastach województwa śląskiego”. Doktorantka na podstawie danych pozyskanych z Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach analizuje stan powietrza oraz hałas w wybranych miastach woj. śląskiego. Doktorantka przytacza zestawienie poziomu poszczególnych substancji w powietrzu dla danych miast, jednakże nie wskazuje jednoznacznie, czy dane te związane są z transportem drogowym. Z samego tytułu wykresu wynika, iż np. dane „Stężenie tlenku węgla w wybranych miastach województwa śląskiego” dotyczą ogół stężenia z uwzględnieniem innych źródeł, aniżeli wyłącznie transportu drogowego. Wskazać należy, że woj. śląskie jest regionem mocno uprzemysłowionym, gdzie procentowy udział poszczególnych branż wpływa na stan powietrza. Doktorantka nieprecyzyjnie podała źródło zamieszczonych danych (brak roku publikacji raportu, odniesienia w przypisie, gdzie można zapoznać się z treścią raportu np.: strona

internetowa itp.). Przedstawienie poszczególnych stężeń oraz brak jednoznacznego stwierdzenia, czy dotyczą one ogółu, czy też tylko i wyłącznie transportu drogowego jest uogólnieniem danych oraz treści zawartych w przytaczanym raporcie. Wartościowymi danymi przedstawionymi przez doktorantkę w tej części pracy jest analiza poziomu hałasu, która jednoznacznie odnosi się do transportu drogowego na poszczególnych arteriach wybranych miast z woj. śląskiego.

Ostatnim rozdział dysertacji zatytułowany jest: „Uwarunkowania modelowe zarządzania bezpieczeństwem zrównoważonego transportu drogowego w miastach województwa śląskiego”. W pierwszym podrozdziale doktorantka przedstawia istotę i rodzaje innowacyjnych rozwiązań w obszarze procesów zrównoważonego transportu w miastach województwa śląskiego. W tej części przedstawiona jest *Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku* (z perspektywą do 2030 roku) oraz z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020*, a także z *Białą Księgą UE*. Doktorantka w niewielkim stopniu przedstawia efekty zakładanych programów, które według tytułu podrozdziału w sposób innowacyjny wpływają na zarządzanie transportem drogowym. Przytaczane są różnego rodzaju programy realizowane w woj. śląskim, aczkolwiek brak jest praktycznego wskazania ich realizacji, danych związanych z ich efektywnością lub szczegółowym opisem działań. Przykładem innowacyjności jest „Inteligentny system transportowy w Gliwicach”. W tej części można było dokonać analizy np.: zdarzeń drogowych przed i po wdrożeniu systemu. Wtedy też można ukazać efektywność innowacyjnego rozwiązania w transporcie drogowym. Wskazane są między innymi kampanie realizowane na terenie woj. śląskiego „Bezpiecznie na drodze”. „Senior na drodze. Jestem świadomy będę bezpieczny”, „Kierowco zwolnij! kierujesz życiem”, „Odpowiedzialny kierowca”. Doktorantka w tej części miała wskazać poziom innowacyjności w działaniach w zakresie transportu, jednakże zrobiła to w sposób ogólny.

W kolejnym podrozdziale autorka przedstawia warunki implementacji koncepcji zarządzania bezpieczeństwem zrównoważonego transportu drogowego. Opisuje w nim różnego rodzaju koncepcje związanych ze zrównoważonym transportem drogowym. Zwrócić należy uwagę, iż przedstawione koncepcje zostały umiejscowione w obszarze zainteresowań, a mianowicie z woj. śląskim. Autorka przedstawia ogólne założenia bez odniesienia się np.: do danych dotyczących wypadków, liczby dróg itp., znajdujących się na danych obszarach woj. śląskiego. Autorka przytoczyła wzór oceny ryzyka wystąpienia wypadku oraz skutków zdarzenia drogowego. Brak jest określenia, kiedy wynik ryzyka jest akceptowalny, a kiedy nie. Zamysł doktorantki w tym zakresie był poprawny. Atutem tej części byłoby np.: opisanie

metodologii wzoru i próba dokonania oceny dla ryzyka dla wybranych miast, skrzyżowań itp. znajdujących się w woj. śląskim. Otrzymane wyniki dałyby podstawę do określenia warunków implementacji koncepcji zarządzania bezpieczeństwem zrównoważonego transportu drogowego.

Podrozdział „Założenia modelu zarządzania bezpieczeństwem zrównoważonego transportu w województwie śląskim” przedstawia problematykę badawczą oraz cele związane z proponowanymi przez doktorantkę modelami. Wskazuje ona dostępne w literaturze przedmiotu modele, w kolejnym podrozdziale zatytułowanym „Model zarządzania bezpieczeństwem zrównoważonego transportu drogowego” brak jest odniesienia do obszaru działania. W ostatnim podrozdziale doktorantka przedstawia strategiczne kierunki rozwoju zrównoważonego rozwoju, które zawarte są w „Strategii Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego do 2020”. Dodatkowo wskazuje plany rozwoju dla poszczególnych obszarów woj. śląskiego.

Podsumowaniem pracy jest zakończenie, w którym doktorantka starannie udowadnia realizację celów w poszczególnych rozdziałach dysertacji. W zakończeniu użyto sformułowania egzemplifikacji, czyli zilustrowania na podstawie przykładu.

Wartość merytoryczną przedstawionej rozprawy po przeanalizowaniu poszczególnych rozdziałów można ocenić jako wystarczającą, albowiem w przedmiotowej dysertacji doktorantka:

- Określiła cele pracy i w wystarczającym poziomie dąży do ich osiągnięcia,
- Przedstawiona problematyka badawcza zwraca uwagę na innowacyjne podejście do kwestii bezpieczeństwa drogowego,

Układ pracy przedstawionej dysertacji jest poprawny. Doktorantka nie ujednoliciła danych zamieszczone w wykresach. Jako przykład można podać sformułowanie: „W dzisiejszej dobie trudno nie zgodzić się, że wzrost gospodarczy, tworzenie miejsc pracy, dynamiczny rozwój **napędzany industrializacją**, urbanizacją oraz wzrost ruchu towarowego zwiększają bariery i powodują wąskie gardła w infrastrukturze transportowej”. Doktorantka winna wiedzieć, że badany obszar (woj. śląskie) proces industrializacji przeszło jako obszar jeszcze w XIX w.

W przedstawionej rozprawie doktorantka korzystała z obszernej literatury. Liczba wskazanych pozycji jest imponująca (244 pozycji literatury przedmiotu, 68 Aktów prawnych, opracowań, raportów i innych, 38 stron internetowych). Sposób cytowania zastosowany w pracy jest poprawny. Doktorantka poprawnie cytuje treści oraz dokonuje ich oceny oraz powiązania z innymi treściami.

Zamierzenia doktorantki względem przedstawionej rozprawy wydają się słuszne i wartościowe jako dzieło naukowe. Przedstawiona rozprawa doktorka w stopniu zadawalającym spełnia warunki określone w art. 13.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65 poz. 595 z późn. zmianami) i wnioskuję do Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu Politechniki Częstochowskiej o dopuszczenie **doktorantki** do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

02.11.2021
.....
data sporządzenia recenzji

.....
podpis recenzenta